

De Deltawerken leveren ook problemen op

BOEKEN VAN STAPEL Nieuw boek van Schuttevaer-correspondent Corine Nijenhuis

Hoe Zeeland veranderde na de Watersnoodramp

Corine Nijenhuis reisde met haar voormalige Zeeuwse zeilknipper Alfons Marie, bekend van haar debuut 'Een vrouw van staal' door Zeeland om te ontdekken hoe Zeeland na 1953 in razende vaart veranderde. 'Een nieuwe tijd rolde binnen over de dammen en bruggen die de eilanden een voor een met elkaar verbonden toen het Deltaplan werd uitgevoerd.' Foto Corine Nijenhuis

Het is deze maand 70 jaar geleden dat de Watersnoodramp plaatsvond. Over de ramp zelf zijn vele verhalen verteld, in haar nieuwste boek 'Een nieuwe tijd' beschrijft Schuttevaer-correspondent Corine Nijenhuis in zes vertellingen en evenzoveel vaarverslagen hoe het Zeeland daarna verging.

Corine Nijenhuis

In de nacht van 31 januari op 1 februari 1953 woedde een zware noordwesterstorm op de Noordzee. Door de combinatie van storm en springtij steeg het water tot extreme hoogte. Op meer dan 150 plaatsen braken de dijken waarna grote delen van Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant onder water liepen. Er verdronken 1836 mensen en tienduizenden dieren. De schade aan de infrastructuur was enorm, net als die aan de landbouwgrond. In de jaren die volgden op de Watersnoodramp werden in hoog tempo besluiten genomen en uitgevoerd om een ramp van deze omvang in de toekomst uit te sluiten.

Moderne wereld

De invloed ervan was enorm. Zeeland veranderde na 1953 in razende vaart; een nieuwe tijd rolde binnen over de dammen en bruggen die de eilanden een voor een met elkaar verbonden toen het Deltaplan werd uitgevoerd. De reis naar de eilanden was eenvoudig geworden, het isolement van gemeenschappen die alleen over water bereikbaar waren werd opgeheven. De moderne wereld stroomde dorpen en buurtschappen binnen, de boerenerven op, de polders in. Het landschap transformeerde door de herinrichting die plaatsvond na de verwoestende ramp. Ook het leven op en aan het water veranderde radicaal en definitief. Met de komst van vaste verbindingen verdween de noodzaak van transport over water met grote gevolgen voor de beurtvaart, veerdiensten, landbouwhavens en vele scheepvaart gerelateerde activiteiten, zoals de biетen campagne.

Zeeuwse klipper

In 'Een nieuwe tijd, Zeeland na de ramp' verhaalt Nijenhuis over de gevolgen van de Watersnoodramp. Met haar Zeeuwse klipper (hoofdpersonage uit het in 2015 verschenen boek 'Een vrouw van staal, de buitengewone biografie van een binnenvaartschip') bevaart zij

de zuidwestelijke delta en vergelijkt het afgedamde water met de zeestromen uit vroeger tijden. Terwijl voorheen het getij de vaart bepaalde, heerst nu een vast waterpeil. Waar vrachtschepen met het ruim vol landbouwproducten voeren, spelevaren nu plezierjachten en zeilboten.

Toen de oorspronkelijke rivierdelta verzoette, verdween het lichten van de zee met zijn grillig groene patronen, evenals de zeevlammen die alles verhulden in een witte waas, en het Sint-Elmsvuur dat met blauwe vuurtongen aan de masten likte en zoemde als een bij.

De Deltawerken mogen de zee dan buiten houden; ze leveren ook de nodige problemen op. Het verdwijnen of verminderen van het getij heeft veel invloed op de waterkwaliteit. In de Oosterschelde is de landhonger van de waterwolf verruimd voor zandhonger van de zeebodem. Het verzoete Volkerak verandert aan het einde van een warme zomer in een soep van groen water waar blauwalg voor zieke waterdieren en vogelsterfte zorgt. In het zoute Grevelingenmeer heerst, door gebrek aan doorstroming, zuurstofloos-

Geschiedenis van getijdenhaventjes, slikloodsen, kaaiboeven en aardappelschippers

heid, waardoor het leven op de bodem afsterft. En het Haringvliet kampt met het uitsterven van vissoorten, omdat het voorheen brakke estuarium, waar de zoute zee en het zoete rivierwater geleidelijk samenkwamen, werd afgesloten voor trekvis die eeuwenlang naar stroomopwaarts gelegen paai- en opgroei gebieden zwommen.

Getijdenhaventjes

De tijd die volgde op de Watersnoodramp was er een van grootse veranderingen. Van beperkingen, maar ook van kansen. Mosselvisserij zochten naar nieuwe mogelijkheden; er werd zoutwatervis gekweekt in een bouwdoek van een pijler van de Oosterscheldekering, geëxperimenteerd met de kweek van andere soorten schelp- en schaaldieren. Schippers verhuurden hun diensten en schepen, eerst voor het puinruimen, daarna voor de wederopbouw.

Nijenhuis zoekt naar de verhalen waarin de Watersnoodramp, soms decennia later opnieuw zijn invloed deed voelen. Zoals dat van een eigenzinnige scheepsloperij op de slikken van het Keeten, die verdween door de afsluiting van de Oosterschelde. Het verhaal van een scheepswerf die de ramp overleefde, maar decennia later werd doorsneden door de nieuwe Deltadijk. De geschiedenis van een smalle zeearm met getijdenhaventjes, slikloodsen, kaaiboeven en aardappelschippers, waar het leven van weleer in slechts één nacht tot stilstand kwam omdat, na de ramp, werd besloten het water af te dammen. De historie van een mosselvisser die na ruim 50 jaar zwijgen aan zijn zevenjarige kleindochter vertelde wat hij als redder meemaakte in de dramatische dagen na de stormvloed.

In 'Een nieuwe tijd' worden verleden, heden en toekomst met elkaar verbonden door een gebeurtenis die voor iedereen die leeft met of op het water bepalend geweest is. Het boek van schrijfster Corine Nijenhuis is uitgegeven door Alfabet Uitgevers en vanaf 19 januari 2023 verkrijgbaar bij de boekhandel en online. Prijs: € 22,99. Prijs E-book: € 12,99.

'Een nieuwe tijd' is verkrijgbaar in de boekhandel.